

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 28 mars 1911 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets uttåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 8 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarna hänvisat en af Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåten proposition, nr 103, däri Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

”LAG

angående ändrad lydelse af § 8 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 8 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kyrkoherden eller den, hans ämbete förvaltar, eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden, då han hindrad är, därtill förordnar, eller, då någon därtill ej är utsedd, den kyrkoherden i ämbetet närmast är, förer i kyrkostämman ordet. Uti annex- eller kapellförsamling, som har egen präst, är han, eller den hans tjänst förestår, ordförande i kyrkostämman, när kyrkoherden eller den, hans ämbete förrättar, ej är i stämman tillstädes.

Finnes ej någon, som, enligt hvad nu är sagdt, bör vara ordförande, föres ordet i kyrkostämman af den, som församlingen för sådant fall må hafva därtill utsett. Sådan ersättare för ordföranden äger församling välja för en tid af fyra år. För behörighet till detta uppdrag fordras att kunna utses till ledamot af församlingens kyrkoråd eller skolråd.

Skall, enligt hvad sålunda stadgats, vid gemensam kyrkostämma med två eller flera till ett pastorat hörande församlingar ordet i stämman föras af ersättare, hvarom ofvan förmäles, intages platsen såsom ordförande af den till lefnadsåren äldste af de vid stämman närvarande ersättarna.

Vid behandling af ärende, för hvilket kontraktsprost, eller annan särskildt förordnad prästman, kyrkostämma utlyst, är denne ordförande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.»

Till stöd för detta förslag har föredragande departementschefen i det till propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastik-ärenden den 10 februari 1911 anfört följande:

»Enligt § 8 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 skall kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden, då han är hindrad, därtill förordnar, eller, då någon därtill ej är utsedd, den kyrkoherden i ämbetet närmast är, föra ordet i kyrkostämma. Uti annex- eller kapellförsamling, som har egen präst, är han eller den hans tjänst förestår ordförande i kyrkostämman, när kyrkoherden eller den hans ämbete förrättar ej är i stämman tillstädes. Vid behandling af ärende, för hvilket kontraktsprost eller annan särskildt förordnad prästman utlyst kyrkostämma, är denne ordförande.

I underdånig skrifvelse den 26 november 1909 har Kyrkomötet gjort framställning om ändring af nyssnämnda bestämmelse i syfte att församling må kunna utse vice ordförande å kyrkostämma.

Kyrkomötet har i ärendet anfört följande.

I en vid Kyrkomötet afgifven motion hade hemställts bland annat, att Kyrkomötet måtte i underdånig skrifvelse föreslå, att i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd gjordes det tillägg, att församlingarna vid ordinarie kyrkostämma för 4 år skulle utse vice ordförande.

Då enligt § 8 i nämnda förordning pastor, som vore hindrad att i kyrkostämma föra ordet, endast kunde sätta annan präst *i församlingen* i sitt ställe, men i många församlingar endast en präst finnes, kunde i

dessa församlingar svårigheter uppstå. Detta förhållande föranledde vid 1898 års kyrkomöte en motion, däri yrkades, att orden »inom församlingen» måtte utgå ur sagda paragraf och att sålunda kyrkoherde måtte berättigas i sitt ställe sätta äfven prästman utom församlingen. I öfverensstämmelse med detta yrkande utföll mötets beslut, som emellertid icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då emellertid behof af en åtgärd i motionens syfte yppat sig och därtill komme, att ingen betänklighet tycktes föreligga mot att kyrkostämmas öfverläggningar vid förfall för ordinarie ordföranden leddes af lekman, så ansåge Kyrkomötet motionärens ofvannämnda förslag hafva goda skäl för sig.

Kyrkomötet ville därför anhålla om vidtagande af åtgärder för sådant tillägg till ifrågavarande förordning, att församling skulle kunna utse vice ordförande å kyrkostämma att vid förfall för den, som enligt § 8 af samma förordning hade att föra ordet å kyrkostämman, leda förhandlingarna.

I ärendet hafva jämlikt nådigt beslut den 17 december 1909 underdåniga utlåtanden infordrats från Eders Kungl. Maj:ts samtliga befallningshafvande äfvensom från domkapitlen i riket, hvarjämte öfverståthållarämbetet och Stockholms stads konsistorium anbefallts yttra sig, huruvida i anledning af den väckta frågan om ändring af den allmänna kyrkostämmoförordningen skäl kunde finnas att vidtaga motsvarande ändring i gällande förordning om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län har förmält sig icke hafva något att erinra mot införande af det ifrågasatta tillägget, under förutsättning att detsamma erhöles sådan formulering, att däraf tydligt framginge, att af kyrkostämma vald vice ordförande skulle leda förhandlingarna endast i det fall, att vid stämman icke infunne sig någon af de personer, hvilka enligt § 8 äga föra ordet i stämman.

I enahanda riktning yttra sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala län och i Älfsborgs län. Förstnämnda myndighet anför därjämte, att, då den utsedde lekmannen ej alltid vid förfall för ordinarie ordföranden skulle vara behörig att föra ordet, han ej lämpligen kunde benämnas vice ordförande. För att undvika behofvet af särskilda bestämmelser om behörighet, rätt till afsägelse med mera, förordade befallningshafvanden, att ifrågavarande uppdrag endast måtte kunna lämnas åt ledamot af kyrkorådet.

Vidare uttalade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs

län, att kyrkostämmas vice ordförande borde i samma ordning som kommunalstämmas utses för viss längre tid och icke blott, såsom förslaget syntes afse, för tillfället vid inträffande förfall för prästerlig ordförande. Utgången af sådana tillfälliga val vore alltför mycket beroende af slumpen, för att man i allmänhet skulle kunna räkna på, att den valde vore lämplig för uppdraget.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län har anført bland annat: I princip hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej något att invända mot det af Kyrkomötet ifrågasatta tillägget till förordningen om kyrkostämma, ehuru behovet af en lagändring i sådant syfte hittills torde hafva visat sig endast i undantagsfall. På det att behörig person alltid skulle finnas tillgänglig att utlysa och leda en brådskande kyrkostämma syntes det böra medgifvas församling rättighet att å den ordinarie kyrkostämma, då val skulle anställas till de under stämman hörande befattningar, jämväl utse bland församlingens medlemmar en suppleant för ordföranden i stämman för viss tid, t. ex. den för valda ledamöter af kyrko- och skolråden bestämda tjänstgöringstiden af fyra år. Men äfven om en församling begagnat sig af en dylik rättighet, något som måhända ej synnerligen ofta blefve fallet, kunde det inträffa, att förfall uppstode för såväl kyrkostämmans ordförande som dennes ställföreträdare. Det torde därför böra medgifvas kyrkostämma rättighet att jämväl för särskildt tillfälle utse ställföreträdare för ordföranden. Till suppleanter för ordföranden i kyrkostämma borde, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning, ej få utses personer, som jämlikt 24 § i kyrkostämmoförordningen ej kunde vara ledamöter i kyrkoråd eller skolråd.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län har förmålt sig icke hafva något att erinra emot ett tillägg till kyrkostämmoförordningen i det af Kyrkomötet angifna syftet, men hemställer, huruvida icke det ifrågavarande valet af vice ordförande lämpligen borde, i likhet med hvad som för närvarande funnes stadgadt beträffande val af vice ordförande i skolrådet, äga rum för ett år i sänder.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län har utlätit sig sålunda: Med hänsyn till angelägenheten däraf, att en kyrkostämma, utlyst för handläggning af fråga, som omförmäles i 9 § af förordningen om kyrkostämma m. m., sådan denna paragraf lyder jämlikt lagen den 16 juni 1905, eller för behandling af annat viktigt ärende, som vore af brådskande natur, icke skulle på grund af plötsligt uppkommet laga förfall för den, som enligt § 8 i förenämnda förordning hade att föra ordet vid stämman, behöfva uppskjutas, hvarigenom stora olägenheter kunde uppstå, ansåge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande Kyrkomötets ifrågavarande under-

dåniga framställning förtjäna beaktande. Dock torde, därest Eders Kungl. Maj:t skulle finna skäligt att för Riksdagen framlägga förslag till tillägg till kyrkostämmoförordningen, åt tillägget böra gifvas en lydelse, hvaraf tydiligen framginge, att vice ordförande skulle utses icke för tillfället utan för bestämd tid, att vice ordförande icke ägde att föra ordet vid kyrkostämman utan att den, som enligt 8 § i nyssnämnda förordning sådant åläge, hade laga förfall, samt att vid kyrkostämman, som leddes af vice ordförande, hvilken ej vore prästman, icke finge handläggas frågor om åtgärder till vidmakthållande af ordning under gudstjänsten, organists, klockares och annan kyrkobetjänings tillsättande och afskedande, fördelning af bänkrum i kyrkan samt ordnande och fördelning af begravningsplatser.

Domkapitlet i Skara har förklarat sig ej hafva något att erinra mot bifall till ifrågavarande framställning, därvid domkapitlet framhållit behofvet af bestämmelser för det fall, att vice ordförande erfordrades vid gemensam kyrkostämman med ett pastorats två eller flera församlingar.

Domkapitlet i Luleå, som tillstyrkt bifall till framställningen, har tillika föreslagit meddelande af föreskrift, att kyrkostämman skulle i december månad välja vice ordförande för det därpå följande året.

Samtliga öfriga befallningshafvande och domkapitel hafva i korthet antingen tillstyrkt bifall till Kyrkomötets framställning eller förklarat sig icke hafva något att erinra mot densamma.

Öfverståthållarämbetet har i anledning af den nådiga remissen yttrat följande.

Det hufvudsakliga skälet för den påyrkade lagändringen vore det, att då enligt författningen pastor, som vore hindrad att vid kyrkostämman föra ordet, endast kunde sätta annan präst i församlingen i sitt ställe, svårigheter skulle uppkomma däraf, att i många församlingar endast en präst finnes. Detta skäl hade icke tillämpning på Stockholm, åtminstone icke på de territoriella församlingarna, hvilka ju alla vore försedda med flere präster; och hvad anginge de icke territoriella församlingarna, för hvilkas kyrkostämmor enligt § 22 i kyrkostämmoförordningen för Stockholm denna skulle lända till efterrättelse endast om församlingen så beslutade, torde den föreslagna ändringen icke heller hafva någon betydelse. Öfverståthållarämbetet funne således för sin del skäl saknas för vidtagande af ändring i det förevarande hänseendet i den för Stockholm gällande kyrkostämmoförordningen.

Stockholms stads konsistorium har förklarat sig anse den ifrågasatta bestämmelsen hvad Stockholm vidkomme icke behöflig, alldenstund i § 7 i kyrkostämmoförordningen för Stockholm finnes stadgadt om ordförande i kyrkostämman och om hans ersättande vid förfall för honom samt den

i Kyrkomötets skrifvelse påpekade svårigheten för församlingar, där endast en präst finnes, icke föreläge i hufvudstaden.

Af det nu anförda framgår, att ingen af de i ärendet hörda myndigheterna motsatt sig den af Kyrkomötet ifrågasatta lagändringen. Äfven jag anser praktiska skäl tala för densamma och ser i likhet med Kyrkomötet ingen betänklighet däri, att ordförandeskapet vid kyrkostämma må kunna utöfvas af lekman. Jag instämmer med de myndigheter, hvilka förordat, att den af församlingen valde ersättaren icke bör äga föra ordet i annat fall, än då förhinder förefinnes för de i § 8 af kyrkostämmoförordningen, enligt denna paragrafs nuvarande lydelse, afsedda prästmännen, något som ock torde hafva varit Kyrkomötets mening.

Beträffande den tid, för hvilken ersättaren må väljas, har Kyrkomötet intet uttalande. Af de myndigheter, som yttrat sig i detta afseende, har föreslagits dels ett år, dels fyra år, dels ock att rättighet skulle medgifvas kyrkostämma att för särskildt tillfälle utse ersättare för ordföranden. För min del anser jag lämpligt, att ersättaren för ordföranden vid kyrkostämma, i likhet med hvad som gäller beträffande vice ordförande vid kommunalstämma, väljes för en tid af fyra år. Erhåller församling befogenhet att för viss tid utse ersättare för ordföranden vid kyrkostämma, lärer behof att för särskildt tillfälle välja ordförande vid sådan stämma så sällan yppa sig, att särskild hänsyn till ett sådant undantagsfall icke torde behöfva tagas.

Med afseende å behörighet att kunna väljas till ersättare har en länsstyrelse förordat, att till ersättare endast skulle kunna utses ledamot af kyrkorådet. Detta synes mig vara att draga gränsen väl snävt. Samma villkor, som i § 24 af kyrkostämmoförordningen föreskrivas för behörighet till ledamot i kyrkoråd eller skolråd, torde dock böra uppställas för valbarhet till uppdraget såsom ersättare för kyrkostämmans ordförande.

Den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län föreslagna inskränkningen i befogenheten hos den kyrkostämma, där ordföranden icke är prästman, anser jag mig icke böra tillstyrka, helst ingen af de kyrkliga myndigheter, som yttrat sig i ärendet, ifrågasatt en sådan inskränkning.

Domkapitlet i Skara har påpekat behofvet af bestämmelser för det fall, att ersättare för ordföranden erfordras vid gemensam kyrkostämma med två eller flera till ett pastorat hörande församlingar. Jag instämmer med domkapitlet häri, ty, äfven om det åsyftade fallet endast sällan skulle förekomma, kan det ju dock tänkas inträffa, och i sådan händelse skulle ju, i brist på särskild föreskrift, ovisshet råda, hvem af de utaf försam-

lingarna valda ersättarna skulle äga att föra ordet. Nära till hands ligger då ett stadgande därom, att för nämnda fall den af de vid stämman närvarande ersättarna, som är till lefnadsåren äldst, skall föra ordet vid stämman.

Då såväl öfverståthållarämbetet som Stockholms stads konsistorium framhållit, att en bestämmelse uti nu ifrågakomna afseende icke är behöflig för Stockholms vidkommande, finner jag mig sakna skäl föreslå ändring härutinnan i den för Stockholm gällande kyrkostämmoförordningen.

I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda anfört, har jag låtit inom ecklesiastikdepartementet utarbета förslag till lag angående ändrad lydelse af § 8 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.»

Utskottet har vid granskning af förevarande lagförslag icke funnit anledning att däremot framställa någon anmärkning. Utskottet får alltså hemställa, *Utskottets yttrande.*

att ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 mars 1911.

På utskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Det skulle här antecknas, att herr *Sjöholm* ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
